

Ukážka z knihy Ťažší ako nebo: Životopis Kurta Cobaina

Autor: Charles R. Cross

Preložila: Kristína Karabová

Ahoj Krist, dal som si heroín, bolo to v pohode...

Heroína, Kurtova skomolenina slova heroín, po prvý raz vystupovala ešte v jeho hrubých kresbách v ôsmej triede. Počas dospievania ho fascinoval rokenrol a veľmi dobre vedel, že mnohí z jeho hudobných vzorov podľahli drogám. A aj keď návykovo fajčil trávu, často to preháňal s alkoholom a mal povest', že inhaluje plyny z plechoviek od holiaceho krému, zaprisahal sa, že ho nikdy nepostihne podobný osud. V roku 1987 Kurt prechádzal ďalším očistným obdobím abstinencie a vyhrešil Jesseho Reeda, keď mu jeden kamarát navrhol, nech skúsia heroín. „Kurt sa so mnou potom vôbec nechcel baviť,“ spomína Jesse. „Snažil som sa dostať k heroínu, droge, ktorú sme ani ja, ani on nikdy neskúsili, a on mi vyčistil žalúdok: ‚Prečo sa chceš zabiť? To ťa to tak ťahá do hrobu?‘“ V osobnej anamnéze užívania drog, ktorú zostavil neskôr, Kurt napísal, že heroín prvýkrát skúsil v Aberdeene koncom 80. rokov. To však vyvracajú jeho kamaráti, pretože v tom čase sa bál ihel a v jeho kruhoch sa heroín nedal zohnať. Je však pravda, že v Aberdeene z času na čas bral Percodan, narkotické analgetikum na predpis. Možno si tento opäť neskôr trochu zromantizoval a zveličil.

Na jeseň 1990 mal Kurt zlomené srdce pre Tobi a rovnaké otázky, aké predtým kládol Jessemu, mohol teraz niekto položiť Kurtovi. Na začiatku novembra prekonal strach z ihel a s jedným kamarátom z Olympie si heroín prvý raz vpichol do žily. Zistil, že euforické účinky drogy mu pomáhajú prekonať bolesť z rozchodu i žalúdka.

Na druhý deň Kurt zatelefonoval Kristovi. „Ahoj, Krist, dal som si heroín,“ oznámil svojmu kamarátovi. „Fíha! A aké to bolo?“ spýtal sa ho Krist. Kurt odpovedal: „No, bolo to v pohode.“ Krist mu na to potom povedal: „Počuj, nemal by si s tým začínať. Spomeň si na Andyho Wooda.“ Wood bol spevákom vychádzajúcej hviezdy Seattlu, skupiny Mother Love Bone, ktorý sa predávkoval heroínom v marci 1990. Novoselic mu vyrátal ďalších kamarátov v Olympii, ktorí zomreli na heroínovú závislosť. Kurt na to len stručne odpovedal: „Hej, ja viem.“ Novoselic sa ujal roly staršieho brata a varoval Kurta, že heroín je odlišný od všetkých drog, ktoré kedy vyskúšal: „Pamätám si, že som mu povedal doslova, že sa zahráva s dynamitom.“

Lenže varovanie nepadlo na úrodnú pôdu. Aj keď Kurt kamarátovi sľúbil, že už heroín viac nebude skúšať, sľub nedodrжал. Nechcel, aby ho Krist a Grohl odhalili, a užíval ho u kamarátov. Našiel si dílera menom José, ktorý zásoboval veľkú časť študentstva v Olympii. Zhodou okolností v tú jeseň po prvý raz experimentoval s heroínom aj Dylan Carlson, aj keď nie s Kurtom. Čoskoro sa začali spolu venovať aj heroínu, väčšinou raz týždenne. Vstupovalo do toho niekoľko faktorov: jednak boli chudobní a jednak sa nechceli stať závislými. No z času na čas si vyhodili z kopýtko, raz si napríklad v Seattli lacno prenajali hotelovú izbu, kde si mohli zdiemnuť, a kamaráti či spolubývajúci sa nemuseli strachovať.

Kurtovi kamaráti sa však oňho pre drogy strachovali. Tracy (bývalá Kurtova priateľka – pozn. red.) nakoniec Kurtovi odpustila a občas sa schádzali. Keď jej Shelli prezradila, že Kurt je na heroíne, nemohla tomu uveriť. Ešte v ten týždeň jej Kurt zavolať neskoro večer, zjavne nastrelený, a Tracy sa naňho rovno oborila. „Povedal mi, že ho párkrát skúsil. Vravel, že je to super a že je po ňom spoločenskejší. A tvrdil, že ho nebude brať stále. Snažila som sa mu jemne naznačiť, že by v tom nemal pokračovať, aby sa necítil previnilo.“ O týždeň si vyšli von a obišli niekoľko večierkov. Kurt medzi jednotlivými večierkami trval na tom, aby sa stavili uňho doma, že si odskočí. Keď sa dlho

nevracal, išla sa po ňom poobzerať a našla ho na zemi, ako si do ruky zapichuje ihlu a pri ňom stojí fľaška dezinfekcie. Tracy zúrila. Kurt sa zmenil, ako si nepredstavovala ani v najhoršom sne. Narážka na heroín z prvého albumu Nirvany už nikomu nepripadala smiešna. Lenže v roku 1990 heroín pre Kurta až toľko neznamenal a svoj sľub, že ho bude užívať len príležitostne, väčšinou dodržiaval. Rozbiehala sa mu totiž kariéra a on sa nemohol sústrediť na nič iné. Na jeseň uzavrel kontrakt s Virgin Publishing a po prvý raz získal väčšie množstvo peňazí. Zmluvu prišiel na severozápad osobne podpísať šéf vydavateľstva Kaz Utsunomiya. Ten bol síce v hudobnom priemysle skúsený veterán, spolupracoval už s hocikým od The Clash po Queen, ale pohľad na neporiadok v Kurtovom byte ho šokoval. Rozprávali sa o tom, čo ovplyvnilo Kurta, najmä o The Clash. Kurt mu povedal, že medzi prvými platňami, ktoré vlastnil a ktoré sa aspoň vzdialene približovali punku, bol album Sandinista!

Prvú zálohu za vydanie nahrávky dostal v podobe šeku na tritisíc dolárov. Zaplatil nájom a potom sa spolu s Mikeym Nelsonom a Joeom Prestonom vybral do nákupného centra South Sound Mall. Za skoro tisíc dolárov v hračkárstve Toys „R“ Us nakúpil Nintendo, dve videokamery Pixelvision, dve automatické vzduchovky, ktoré vyzerali ako pušky M16, a niekoľko plastových postavičiek Evela Knievela. Kúpil si aj napodobeniny psích výkalov, zvratkov a odseknuté ruky z gumy. „Všetko to hodil do košíka,“ spomína Preston. „Bola to hromada harabúrd na jedno použitie.“ Správal sa ako osemročný chlapec, ktorého vypustili do obchodu s tým, že si môže kúpiť, čo chce. Zo vzduchovky ihneď vystrelil do okien náprotivnej budovy Washingtonskej štátnej lotérie. Za dvadsať dolárov si kúpil aj použitý detský bicykel Swinger, ktorý v tom čase už vyšiel z módy. Bol taký maličký, že sa pri šliapaní musel zhrbiť a kolená pritiahnuť až k pleciam. Kurt na ňom veselo jazdil až do tmy. Na bicykli jazdil ešte aj o niekoľko dní neskôr uprostred najdôležitejšieho obchodného rokovania vo svojom živote.

Dvadsiateho piateho novembra Nirvana hrala v klube Off Ramp v Seattli a pritiahla viac umeleckých zástupcov nahrávacích spoločností než akýkoľvek koncert v dejinách severozápadnej scény. Narážali tu do seba zástupcovia zo spoločností Columbia, Capitol, Slash, RCA a ešte pár iných. „Zástupcovia labelov boli v plnom nasadení,“ poznamenáva Damon Stewart zo spoločnosti Sony. Už len vďaka tomu počtu ľudí z vydavateľstiev začali v Seattli kapelu vnímať inak. „V tom čase,“ vysvetľuje Susan Silver, „ich obchádzali ako hladné žraloky.“

Samotné vystúpenie bolo skvelé. Kurt sa neskôr jednému kamarátovi zveril, že sa mu ten koncert páčil zo všetkých najviac. Skupina zahrala osemnásť skladieb, z toho dvanásť nevydaných. Set otvorila mocná Aneurysm, ktorá zaznela na verejnosti prvýkrát, a ľudia pogovali a skákali do davu, až rozbili žiarovky na strope. „Myslím, že to bol úžasný koncík,“ spomína Kim Thayil zo Soundgarden. „Hrali coververziu Here She Comes Now od Velvet Underground, tá bola geniálna. A potom nasledovala Lithium, ktorá mi utkvela v pamäti. Prišiel za mnou náš basák Ben a hovorí: ‚To je ten hit. To je hit do hitparády Top 40.‘“

Rovnako unesení boli aj ľudia z vydavateľstiev. Po koncerte – po prestávke vyvolanej požiarom poplachom – sa Jeffovi Fensterovi z Charisma Records podarilo kapelu presvedčiť, že jeho vydavateľstvo je pre nich najlepšou voľbou. O dva dni neskôr zavolať do Charisma Records právnik Nirvany Alan Mintz a potvrdil, že skupina s nimi podpíše zmluvu. Dohodli sa na slušnej, ale nie nehoráznej zálohe 200-tisíc dolárov. No skôr než Fenster stihol pripraviť papiere, kapela sa na poslednú chvíľu rozhodla, že namiesto toho podpíše zmluvu s DGC, ktorá spadala pod Geffen Records.

Umelecký zástupca DGC Gary Gersh o nich síce nejavil záujem od samého počiatku, ale rozhodujúcu úlohu nakoniec zohral súhlas Sonic Youth. Geffen mal aj silné oddelenie propagácie, ktoré viedol Mark Kates. V Gold Mountain vedeli, že propagácia je pre kapelu kľúčom k úspechu. Zmluva s Geffenom mala Nirvane zaistiť 287-tisíc dolárov, čo bola v tom čase skoro najväčšia záloha pre skupinu zo

severozápadu. Mintz kapelu vyslobodil zo záväzkov voči Sub Popu. V rámci zmluvy s Geffenom malo byť Sub Popu vyplatených 75-tisíc dolárov plus dve percentá z predaja ďalších dvoch albumov.

Kurt síce čítal knihy o hudobnom priemysle, ale nebol pripravený na to, že sa uzavieranie zmluvy tak pretiahne. Zmluvu podpísali až v apríli. Takisto nečakal, ako málo peňazí na začiatku dostane. Po odčítaní poplatkov za právnu pomoc, manažérov, dane a pohľadávky Gold Mountain Kurtovi vyčlenil zálohu tisíc dolárov mesačne. Okamžite začal dlhovať na nájomnom a sťažoval sa, že si môže dovoliť len párky v kukuričnom cestíčku – vlastne celá podlaha v Kurtovom byte bola posiatá špajľami z corndogov.

Jedenásteho decembra Kurt pre žalúdočné ťažkosti opäť vyhľadal lekársku pomoc, obrátil sa na jedného doktora v Tacome. Tentoraz mu diagnostikovali syndróm dráždivého čreva a predpísali mu formu klidínia Lidox. Liek mu bolesti nezmiernil a o dva týždne neskôr, keď dostal zápal priedušiek, ho prestal užívať.

Nirvana si prenajala novú skúšobňu v Tacome a každý deň celé hodiny cvičili. Niekedy sa snažili naučiť Grohla pesničky zo staršieho repertoáru, ale väčšinou cibrili nové Kurtove veci. V januári Sub Pop vydal ich posledný oficiálny singel, koncertnú nahrávku coververzie Molly's Lips. Vydavateľstvo dalo do poslednej tichej drážky na platni vyryť jedno slovo na rozlúčku: „Dovi.“

Vo februári oslávil Kurt dvadsaťštyri rokov a pri tejto príležitosti začal zostavovať svoj životopis. Za tie roky mal za sebou už desiatky podobných pokusov. Táto verzia sa skončila po troch stránkach. „Ahoj, mám dvadsaťštyri rokov,“ napísal. „Narodil som sa ako biely muž do nižšej strednej triedy na pobreží štátu Washington. Rodičia vlastnili kompaktný stereosystém z dyhovej imitácie dreva a súbor štyroch nahrávok s najnovšími hitmi rádia na vlnách AM zo začiatku 70. rokov. Volalo sa to Good Vibrations od Ronca. Obsahovala také hity ako Tie a Yellow Ribbon od Tonyho Orlanda a Dawn a Time in a Bottle od Jima Croceho. Niekoľko rokov som modlikal, až mi nakoniec kúpili plechové bicie s papierovou hlavou zo zadnej strany katalógu Sears. Hneď prvý týždeň mi ich sestra prederavila skrutkovačom.“

Kurt v životopise ďalej uviedol, že si pamätá, ako mu matka hrala na klavíri piesne kapely Chicago, a že bude nadosmrti vďačný svojej tete Mari za to, že mu dala tri albumy Beatles. Napísal, že ho v roku 1976 veľmi sklamalo, keď zistil, že Beatles už šesť rokov neexistovali. Rozvod rodičov ho zdanlivo až toľko nezasiahol: „Rodičia sa rozviedli, takže som sa s otcom presťahoval do montovaného domca v jednej ešte menšej drevorubačskej komunite. Kamaráti tatka nahovorili, aby sa prihlásil do klubu Columbia Records, a čoskoro u nás raz týždenne začali pribúdať platne. Po čase z nich bola pomerne pekná zbierka.“ A tým sa Kurtov pokus vyrozprávať svoj životný príbeh skončil. Potom sa v denníku vrátil k tomu, čo ho v tie dni zamestnávalo najviac: venoval sa anotáciám na obal k pripravovanému albumu. Napísal rôzne verzie, ale nakoniec sa tam nedostala ani jedna. Jedno z venovaní však vypovedalo o jeho detstve viac ako jeho pokus o životopis: „Ďakujem všetkým rodičom, ktorí svoje deti nepodporovali,“ napísal, „za to, že im dali podnet ukázať ich pravú tvár.“

V marci odohrala Nirvana štvordňové turné po Kanade a potom sa okamžite pustila do skúšania. Po naťahovačkách s manažérmi a so šéfmi vydavateľstva sa dohodli, že ich bude znova produkovať Butch Vig a pôjdu nahrávať do štúdia Sound City neďaleko Los Angeles. Náklady malo hrať vydavateľstvo, aj keď sumu odčítalo zo zálohy.

Než kapela vyrazila do Kalifornie, mala ešte jeden koncert v Seattli – 17. apríla v klube O.K. Hotel. Kurt ho usporiadal po tom, čo sa dozvedel, že jeho kamarát Mikey Nelson má hrbu nesplatených dopravných pokút a hrozí mu väzenie. V zostave večera boli Bikini Kill a Fitz of Depression a Kurt trval na tom, aby výťažok z koncertu išiel Nelsonovi. Koncert sa úplne nevypredal, pretože v ten istý večer sa konal večierok na počesť filmu Singles. Nirvana hrala prerábky skladieb Turnaround od kapely

Devo, Wild Thing od The Troggs a D7 od The Wipers. Prekvapením večera bola nová skladba. Kurt hltal vokály, možno ani nepoznal všetky slová, ale na gitare hral to, čo mal, a aj bicie boli neskutočne energické. „Nepoznala som, čo hrajú,“ spomína Susie Tennant z oddelenia propagácie DGC, „ale bolo mi jasné, že je to výborné. Pamätám si, ako som poskakovala a pýtala sa všetkých okolo: „Čo je to za song?““

Slová Susie len kopírovali to, čo Novoselic a Grohl povedali pred tromi týždňami, keď Kurt na skúšku doniesol nový riff. „Volá sa to Smells Like Teen Spirit,“ oznámil Kurt spoluhráčom názov, ukradnutý z grafitu, ktorý napísala Kathleen Hanna. V tom čase nikto v skupine netušil o dezodorante, a až keď sa pesnička nahrala a zmastrovala, niekto si všimol, že obsahuje názov voňavky. Keď ju Kurt prvýkrát doniesol do štúdia, bola rýchlejšia a nekládla taký dôraz na gitaru. „Kurt hral len pri refréne,“ vybavuje si Krist. Práve on navrhol, aby trochu zvolnili tempo, a Grohl inštinktívne pridal mohutné bicie.

Na koncerte v klube O.K. Hotel Kurt zamrmlal len pár veršov. V tom čase menil slová všetkých skladieb a Teen Spirit mal asi desať rôznych verzí. V jednej z prvých sa v refréne spieva:

„A denial and from strangers / A revival and from favors / Here we are now, we're so famous / We're so stupid and from Vegas.“ Ďalšia sa zas začínala: „Come out and play, make up the rules / Have lots of fun, we know we'll lose.“ Neskôr v tej istej verzii zas pridal verš, ktorý sa nerýmoval: „The finest day I ever had / was when tomorrow never came.“

Väčšina frekvencií sa začínala o tretej poobede a trvala až do polnoci. Cez prestávky sa Kurt potuloval po chodbách štúdia a prezeral si zlaté platne za albumy ako Rumours od Fleetwood Mac či Damn the Torpedoes od Toma Pettyho, aj keď najviac ho upútala nahrávka Evela Knievela, ktorá sa tu mixovala.

Prvý týždeň nahrávali podklady a najviac sa zameriavali na zvuk bicích, na tie sa Vig špecializoval. Po dvoch týždňoch sa im podarilo nahráť desať skladieb, ale väčšinou ich neopakovali viac ako trikrát, lebo po toľkom jačaní Kurtovi odchádzal hlas. Mnohé veci už mixovali predtým, keď nahrávali v Smart Studio, a bola to skôr práca technická ako tvorivá.

Na rozdiel od predchádzajúcich pobytov v štúdiu sa nevyskytlo toľko problémov. Pri nahrávaní Lithium sa Kurtovi nedarilo zahrať jeho part správne a postupne ho to znechucovalo, až nakoniec tresol gitaru o zem. Nakoniec sa Vig rozhodol použiť nahrávku počas Kurtovho zrútenia – volala sa Endless, Nameless a dal ju na záver albumu ako takzvaný hidden track.

Dokončenie nahrávky najviac zdržoval Kurt a jeho prokrastinácia. Texty mnohých piesní stále upravoval, aj keď melódie ako Polly alebo Breed kapela hrávala už roky. Texty, ktoré napokon naozaj dokončil, boli rovnako paradoxné ako odhaľujúce. Pri mnohých veršoch nebolo isté, či Kurt spieva o vonkajších alebo vnútorných okolnostiach. Vysvetleniu vzdoroval emocionálnym prednesom. V denníku Kurt napísal list kritikovi Lesterovi Bangsovi, ktorý zomrel v roku 1982. Sťažoval sa v ňom na stav rockového novinárstva – čo bolo povolanie, ktoré ho rovnako fascinovalo i odpudzovalo – a kládol otázku: „Prečo sa tí prekliati novinári snažia silou-mocou preháňať moje texty nejakým chudáckym freudizmom, keď si deväťdesiat percent z nich zle prepísali?“ Otázka to bola rozumná, ale aj Kurt sa celé hodiny pokúšal rozlúštiť texty svojich vzorov. Prepracovával aj svoje vlastné kompozície, vkladal tam rôzne odkazy alebo redigoval sám seba, keď usúdil, že odhalil až priveľa.

To je aj prípad Something in the Way, poslednej skladby, ktorú Nirvana dovtedy nahrala. Kurt sa v nej vracal k svojmu mýtni opradenému obdobiu, keď údajne žil pod mostom. Pesničku zložil rok predtým, ale neukázal ju nikomu v kapele. Kurt si pôvodne predstavoval, že na albume bude takzvaná stránka „dievčenská“ (na ktorej budú všetky piesne o Tobi) a stránka „chlapčenská“ (kde by boli medzi inými Sliver, Sappy a Polly plus všetky skladby o rodine a jeho vnútornom prežívaní). Vždy chcel album

ukončiť skladbou Something in the Way, aj keď sa o tom producentovi nikdy nezmienil. Ten song vytiahol ako prekvapenie počas nahrávania v Sound City na poslednú chvíľu a slová spísal až v štúdiu, aby to vyzeralo, že ich tvorí na mieste, aj keď na nich pracoval celé roky. V rozpore s listom Lesterovi Bangsovi freudovskú analýzu aplikoval na svoje texty najviac zo všetkých Kurt sám. Veľmi dobre vedel, že keď vydá skladbu, z ktorej vyplýva, že žil pod mostom, jeho rodine to veľmi ublíži.

Na záver nahrávania kapelu navštívil Grohlov kamarát a chcel sa staviť, že Kurt bude v priebehu pol roka na titulnej strane časopisu The Rolling Stone. Kurt odpovedal: „Tak na to zabudni.“ V Oakwoode sa za nimi stavili Mikey Nelson a jeho spoluhráči z Fitz of Depression. Prišli aj Melvins a jeden víkend v dvojizbovom apartmáne spalo až dvadsaťdva ľudí. The Fitz totiž mali smolu a klub, kde im sľúbili taký potrebný koncert, im ho na poslednú chvíľu odriekol. „Zavolaj im,“ nástojil Kurt „a povedz, že zahráme aj my.“ Dva dni po tom, čo Nirvana nahrala platňu, hrala v maličkom losangeleskom klube Jabbberjaw a pred ohúreným publikom odpremiérovala On a Plain a Come As You Are. Trvala na tom, že všetky peniaze zo vstupného pôjdu Mikeymu Nelsonovi. Kurt ten koncert opísal v liste Tobi takto: „Neskutočne dojebaný chlastom a drogami, falošný a vlastne, ehm, dosť nemotorne zahraný. Trvalo mi asi pätnásť minút, kým som si vymenil strunu na gitare, ľudia ma hecovali, že som ožran. Po vystúpení som vybehol von a grcal.“ V publiku si opäť všimol Iggyho Popa, ale tentoraz sa nemusel hanbiť za žiadne trápne tričko. „Bola to asi najlichotivejšia chvíľa v mojom živote,“ poznamenal.

Kurt sa v liste úprimne priznáva, že postupne berie čoraz viac drog vrátane sedatív Quaalude, ktoré hltal ako cukríky. „V poslednom čase beriem veľa drog,“ napísal Tobi. „Možnože je čas na Klinikum Betty Fordovej alebo na Knihnicu Richarda Nixona. Zabránili by mi tam ďalej si týrať to moje chudokrvné potkanie telo. Už sa neviem dočkať, keď si doma (nech už je to kdekoľvek) ľahnem do postele, neurotický a podvyživený, a budem sa sťažovať na hnusné počasie a nič viac ma nebude trápiť. Chýbaš mi, Bikini Kill. Strašne ťa milujem.“ Podpísal sa ako „Kurd“.